

ХРЕСЧЕН САССИ

ЮН КУН

2014,
су, 14

36 (2448) №
Хакё ирёлё
Эрнере икё хут тухать

1991 сулхи ака уйахён 21-мёшёнче тухма тытәннә

Паттәрләх ниһаҗан ан манәстәр

"Таван җәр-шывшан пуҗ хунисене асра тытасси – пирён тивёс. Җамрәк әрәва вёсен тёләхәпә вёрентсе үстөрмелле. Ачасем мён пёчкрен аслә җәр-шывәмәрпа мәнәсланма, мухтанма пултарччәр. Паянхи кун сакә питех те пёлтерёшлө. Хәшө-пёри ёмөр манәси историе сөнёрен җырасшан, пирён халәх Таван җәр-шыван Аслә вәрҗинче фашизма сөнтернине тёрёс хакласшан мар. Күршөри Украинәра юн юхать, унта пулса иртнишён чун ыратать, фашизма хирёс сәпәсә пуҗ хунисен паттәрләхне манәстараҗсё, сар мухтавен паләкёсене пәрахәса кәларасёсё. Пирён җәр сөнче унашкәлли ниһаҗан пулмө", – сәпларах сәмахсем каласа Чәваш Республикин Пусләхө Михаил Игнатёв пурне те Аслә

Җөнтерү кунё ячөпә саламланә, сирёп сывләх, телей, ыра кәмәл суннә. Мирлө пурнәсра янкәр түпере сутә хөвөл пәхнинчен ырри сук.

Аслә Җөнтерү 69 сул тултарнине хәлләласа Шупашкарта иртнө митинга Таван җәр-шыван Аслә вәрҗинче, уйрам вярәнсенче паттәрән сәпәснә ветерансем, ертүсөсем, депутатсем, Раҗсей Сар Вайёсен ветеранёсем хутшәннә. Акә Алексей Алексеевич Яковлев каласа кәтарнә тәрәх – Хөрлө Сар ретне аһа 1938 султа чөнсе илнө, финсемпә сәпәснә, Таван җәр-шыван Аслә вәрҗи вёслениччене танкист пулнә. Львов, Киев, Харьков хулисене ирөкә кәларнә, Сталинградшан сәпәснә. Румыни, Болгари, Венгри, Чехословаки җәр-шывёсене фашизмран хәтарнә, 1945 султа яп-

пунсемпә кёрешнө сөре хутшәннә.

Митинга сәмрәк әру ячөпә хулары 36-мөш шулти кадәт класёнче вёренекен Марина Семенова тухса каласнә.

Җакән хысҗән төп урампа Шупашкар гарнизонён пёрлештернө полкө утса тухнә. Парада 1200 сын, 60 сар техникәна сәнама уйрамак кәсәклә пулнә. Т-34 танк историре пәллә йөр хәварнә, чи лайах сар машини шулланнә. Пулеметлә тата танкёсене пётөрмелли пушкәллә ЗИС-5 автомашина фронт сүлөсемпә чупнә. БМ-13 е халәхра "Катюша" ятпа юлнә ракета комплексө, "Ан-2" самолет тата ытти техника та тухнә парада.

Хөрлө түремре йәлана көнө тәрәх сар кухни йөркеленө, салтак пәттинә кашниех ас тивсе пәхма пултарнә.

КЕҢКЕН

Асра тытса, сума суса

Шупашкарти 56-мөш шулти вёренекенсем. «Раҗсейри ветерансен пёрлөхө» общество организациён Чәваш Еңри уйрамө тәрәшнине Сөнтервәрри районёнчи Октябрьски тата Шёнерпуҗ ялөсенчи масарсенче канлөх тупнә вәрҗә участникёсен вил тәприсене тирпейленө. Җавән пекех Таван җәр-шыван Аслә вәрҗинче пуҗ хунә салтакёсене асәнса лартнә паләксен умне чечек кәшәлөсөсө хунә. Җак кунах вёсем Шёнерпуҗсөнчи тулли мар вәтам шулти РФ Патшаләх Думин председателён пуләшуҗипе Василий Архиповпа төл пулнә.

Пневматика винтовкинчен төл перессипе те әмәртнә сәмрәк армеецсем. Җөнтерүсөсене Хисеп хучөсемпә тата парнесемпә чысланә.

Владимир КОНОВ.

Мускав хәни – республикәри хуҗаләхсенче

Су уйахён 8-мөшөнче Раҗсей Ял хуҗаләх министрствин үсен-тәрана хүтөлес енөпә ёшлекен департамент директорө Петр Чекмарев ёшлө сул сүрөвпә Чәваш Еңре пулнә. Патрельөнче "Исток" агрофирмаһа, акционерсен "Батыревский" пёрлөшөвнө ситсе курнә. Кунти ёсҗипе пәлләшнә, хуҗаләхсем патшаләх пуләшәвөпә епле усә курнипе кәсәкләннә. Җөнө Ахпүрт ялөнчи Людмила Красновәпа Евгений Мартышкин фермерсем патөнче те пулнә. Тумламән шәвармәлли меслетпе усә курса иккөшө те пуян тухәс илөсҗө.

Комсомольски ("Комсомольски пахча симёсө" агрофирмаһа), Җөрпү районёсенчи хуҗаләхсемпә те пәлләшнә. Чурачәкра яла комплекслә аталантармәлли программа пурнәсәланнине хак панә. "Воддорстрой" пёрлөшүре пулнә. Ку организаци вярәнә усә курман мён пур сөре юлашки икө султа пуҗ сәварнәшнө кёртнө.

Җөрпүри аграрипе технологи техникумөнче Петр Чекмарев ял хуҗаләх предприятийёсен, фермер хуҗаләхёсен ертүсөсемпә, район администрацийён пусләхөсемпә, аграри депутатёсемпә канашлу ирттернө. Юлашки вәхәтра төнчери лару-тәру, Раҗсее төрлө санкципе хупәрлани җәр-шыван апат-симёс хәрушсәрләхне туллин тивёстөрме хистенине пәләртнә вәл. Чәваш хресченёсен ытти ыйтәвөсене те сүтсе явнә.

Пёрин хысҗән – тепри

Сурхи аһана кәсәл республикәра Елчөксем чи малтан вёслөрөс. Кунта пёрчөллө тата пәрса йышши культурәсене 15300 гектар акнә. Вёсем хысҗәнах Комсомольскисем сәкән сөнчен хыпарларөс. Сурхи тырәсем районта 11035 гектар йышәннә. Иртнө эрне вёслөннө төле пёрчөллө культурәсене Патрельөсем те акса пётөрнө. 13596 гектар сөнче тухәс пәмәлла вёсем.

Ёнерхи куна сурхи аһана 9 районта вёслөнө.

Ирина ПАВЛОВА.

Шупашкар

Элөк

Сөнтервәрри

Канаш

Сән уерчөксене www.sar.ru сайтран илнө

СЫРҖНТАРУ-2014

Вәхәтра сьрәнәр – «Хыпарлә» пуләр!

Индекс	Кәларәмсем	Сьрәнтару хакө
54800	Хыпар	744-12
78353	Хыпар-шәмат кун	321-96

ХРЕСЧЕН САССИ

Индекс	Кәларәмсем	Сьрәнтару хакө
54838	Хресчен сасси	379-80
43887	Хресчен сасси-Кил	192-66

Тәләх сьнпа пөр
«Хресчен сассисө» кил.
Ватти-вөтти, яш-көрөм,
Васка, сьрәнса ил!

Кун йөркинче

Сергей Павлов: «Пурин те лайах пурăнас килет»

Хальччен

пурнăслани çинчен

Сиккипе мар пулин те ялти пурнăс малаллах чупать, улшăнать, сĕнелет. "Пирĕн ял пирки апла калаймăн", – тейĕс теприсем. Мĕн пурине пĕр самантра чĕртсе тăратма юмахра пурнăсмапăр-çке. Патшалăх та укши тăкăнмасть. Çавах пултарнă таран аяна ял сăн-сăпатне улăштарма ярат. 2003 сұлтанпа республика ялти социалла пурнăса аталантарассипе ятарлă программа пурнăсланать (каçалтан вăл "Ял территорийесене сирĕп аталантарасси" ятлă). Унан шайĕнче тунă ёссемпе иртнĕ эрнере Чăваш Республикин ял хуçалăх министрĕ Сергей Павлов Пичет суртĕнче иртнĕ пресс-конференцире паллаштарчĕ.

Программа пурнăсланнă тапхăрта, вун пĕр сұлта, республикара мĕн пурĕ 97,2 млрд тенкĕ тăкаканă. Вырăнти Ял хуçалăх министрствин урлă кăна федераци бюджетĕнчен 1,4 млрд тенкĕ явăстарнă. Федерацирен илнĕ 1 тенкĕ сума республика енчĕкĕнчен 16,7 тенкĕ хушнă. Раçсейри нихăш регионра та сакăн чухлĕ тўлемен.

Патшалăх тавăрса памалла мар субсидийе асăннă тапхăрта ялта ёслесе пурăнкан 19,8 пин сĕмье, сав шутра 6,2 пин савраç сĕмьепе специалист, сĕнĕ сурт хăпартнă е хваттер туяннă. Унсăр пуçне пулăшу укшипе социалла объектсем тума, пуррисене тĕпрен юсаса сĕнетме усă курнă.

2005 сұлтанпа 75 ялта ёсмелли таса шывпа тивĕстерекен 57 объект тунă, канализаци каяшĕсене тасатан 6 сооружени вырнаçтарнă. 124 ялти 82 пин сĕнне икĕ пысăк шыв хранилици (28 млн кубла метр вырнаçтараканскер) ырлăх кўрет. Кире, Йĕпреç, Вăрнар поселокĕсене сĕр сийĕнчи шывпа усă курма май паракан (тасатнă хыç-çан) виçĕ тытăма хута янă. 2008 сұлта Патăрьел, Шăмăршă районĕсене тата Комсомольски районĕн кантăр енне паха шывпа тивĕстерме пулăшакан тепĕр сĕнĕ объект тума тытăннă. Ёсе вĕслесен виçĕ районти 62 пин сĕннĕн нуши пĕтет.

Анчах ыйтăва тĕппипе татса пама малалла тăрăшмалла. Ытла та сивĕч тăрат вăл республикара. Тĕслĕхрен, паха таса шыв ёсекен сĕнсен йышĕ иртнĕ сұл вĕçĕнче Раçсейри вăтам кăтартуран пĕчĕкрех пулнă (Чăваш Енре – 58,1 процент, Раçсейре – 59,6 процент).

Ялти сĕн халĕ машина-тракторсăр пурнăсмасть. Апла аяна лайах сұл кирлĕ. Паянхи куна ялсен 98 процентне автомашина кĕрсе тухма пултаракан сұлпа тивĕстернĕ. 2006-2011 сұлсенче кăна 863 сұхрам сұл тунă тата юсанă. 531 пин ытла сĕн федераци тата районсене сыхăнтаракан сұлсене тухма пултарнă.

Патшалăх пулăшăвĕпе 2003 сұлтанпа 27 сĕнĕ, хăтлă шул сĕкленнĕ, сак шутра 20-ёшĕ – республика субсидийе.

Ял халăхĕн сывлăхне тимлес тĕлĕшле пĕлтĕртенпе республикара хушма програм-

ма пурнăсланма тытăннă. Фельдшер тата акушер пункчĕсене сĕре ситермелле пулсан, 23-шне хута янă.

Сывлăх сĕнчен калаçнă май массалла спорт та айкинче юлмасть. Республикăри физкультурăпа спортан 26 комплексĕнчен 21-ёшне районсенче хăпартнă. Питех те кирлĕ тытăма анлатас тĕллевпе Патăрьелĕнче, Йĕпреçре, Комсомольскинче спорт площадкисем йĕркеленĕ тата ытти те.

Ял тăрăхĕсенчи социалла объектсене тĕпрен юсаса сĕнетме те сахал мар укша хывнă. Çавăн пекех ял тăрăхĕсенче сĕнĕ сурт-йĕр туса комплекслă аталантарассипе 2009 сұлтанпа республикара пилотлă проектсем пурнăсланаççĕ. Аса илтерер, Патăрьел районĕнчи Тăрăн ял тăрăхĕнчи Кĕçĕн Патăрьелре, Етĕрне районĕнчи Мăн Явăшра, Пăрачкав салинче тата Сĕрпў районĕнчи Чурачăкра пĕтĕмпе 140 сурт (инженери тытăмĕпе сыхăнтарса) сĕкленет. Ку проектсене пурнăслама федераци бюджетĕпе пĕрле республика, районсем укша хывнă. Хальлĕхе 373,62 млн тенкĕ тăкаканă.

2009-2013 сұлсенче районсенче 139 культура суртне, сывлăх сыхлавĕн 119 учрежденине, 162 вĕрентў организацине юсанă. Пĕтĕмпе – 532,7 млн тенкĕлĕх, сав шутра 326,8 миллионĕ республика бюджетĕнчен, 205,9 миллионĕ районсенчен.

Ку енпе ёссем малашне "Чăваш Республикинчи ял территорийесене сирĕп аталантарасси" программа шайĕнче пурнăсланаççĕ.

Кăçал сĕнĕлĕхсем те пулнă. Тĕслĕхрен, вырăнти пуçарулăха пулăшасси. Сак пулăшăва Етĕрне тата Шупашкар районĕсем тивĕçнĕ.

Кунсăр пуçне Патăрьелĕнчи Шăнкăртмар тата Шупашкар районĕнчи Оппукассинче ялсене сĕнетессипе анлă ёссем пыраççĕ.

Иртсе пыракан сұлталăкра инфратытăма сĕнетме ялсене 1913,5 млн тенкĕ ситмелле: федераци бюджетĕнчен – 414 млн, республикаран – 1499,5 млн тенкĕ.

"Республикара халăхăн 40 проценчĕ ялта пурăнать. Ял хуçалăхĕнче кăна мар, тĕрлĕ отрасльте ёслет. Вĕсен пурин те тивĕçлĕ условисенче пурăнас килет, савăн-

па патшалăх тăрăшать те", – вĕслерĕ сăмахане министр. Ун хыççан ыйтусене хуравлама тытăнчĕ.

Кăсăклантарнă ыйтусем

– Сак сұл валли уйăрнă 1млрд ытла тенкĕ программăна пурнăслама сителĕклĕ-и?

– Укша нихăçан та ситмест. Асăннă сума хальхи тапхăрти ёсене пурнăслама каять. Строительство объектсене туса пĕтерме каярах укша татах уйăрĕç. Пурнăсма улловисене лайахлатма патшалăх субсидине илес текен нумай. Уйăрнă укша пурин валли те ситмест. Мускавра иртнĕ канашлура та кун пирки калаçнă. Кăçал ларутăра "сĕмсетме" федераци суммăна 2 млрд тенкĕ ўстернĕ. Малашне те сұлпа пуласса шанма май пур.

– Сурт-йĕр туянма е тума патшалăх субсидине парас йĕркере улшăнусем пур. Аяна куçса килекенсем те илме пултарасçĕ. Сакăн сĕнчен тĕплĕнрех хуравлаймăр-ши?

– Сұлпа, яла куçас текенсен те ирĕк пур. Анчах услови тăрăх чи малтан субсидие ял хуçалăхĕнче ёслекенсене, виçĕ е ытларах ачаллă сĕмьесене тивĕçтерме тăрăшатпăр. Аяна тивĕçес тесен пурин те, сав шутра яла куçса килнисен те, пурнăсма улловисене лайахлатма черете тăмалла.

– Вырăнти муниципалитетсенче сурт-йĕрпе тивĕçтермелли программăна кĕме яланах кирлĕ чухлĕ укша тупаймасçĕ. Бюджетĕсем чухăн.

– Ку ыйтăва нумай сўтсе явнă. Республика ял тăрăхĕсен йывăрлăхне сăмаллатасшăн. Кăçал вĕсене хушса тўлеттерместпĕр. Федераци тата республика укши кăна кайĕ.

Социалла объектсене юсаса ял тăрăхĕсене комплекслă аталантарасси сĕнчен сакна калам. Иртнĕ сұлсенче сывлăх сыхлавĕн, вĕрентў, культура тытăмĕнчи объектсене тĕпрен сĕнетнĕ. Пĕлтĕр сывлăх сыхлавĕн тата вĕрентў сурчĕсем республика тата федераци харпăрлăхне куçнăран кăçал вĕсене юсасси урăх енпе пурнăсланать. Культура тытăмĕ муниципалитетрах

юлат. Пĕлтĕр вырăнти бюджетан программăна кĕме республика уйăрнă укша сума хайĕн 50 процент хушмалла пулнă тăк, кăçал 25 процентне сĕç тўлĕç.

– Патшалăх пулăшăвĕпе хăш районсем анлă усă кураççĕ?

– Кăнтăр районĕсем хастар. Çавăн пекех Вăрнар, Сĕрпў районĕсемпе ытти хăшпĕр района палăртмалла. Сĕнтĕрвăрри районĕ кăçал савраç специалистсен пурнăсма улловийĕсене лайахлатма пулăшу пач илмест. Черетре тăракан сук-мĕн. Сакна вырăнти влаç ёслесе ситерейменнипе кăна аялантарма пулат.

Тин сĕç ёсе пуçанакан фермерсен, сĕмье фермисемпе ёслекенсем ятарлă программăна хутшăнса грант илесшĕн сĕннине ырламалла. Тĕслĕхрен, сĕмье фермисене аталантарассипе кăçал конкурса 32 заявка панă. Хăшĕн проекчĕ лайахрахине палăртма питех те йывăр. Чи малтанах хăшне хăвăртрах пурнăса кĕртме пултарасса шута илетпĕр. 6-шне суйласа илмелле пулнă. Ку ёсе вĕсленĕ. Тепĕр конкурса тин сĕç ёсе пуçанакан 140 фермер заявка тăратнă. Вĕсенчен 54-шĕ кăна грант илме пултарать.

– Хуçалăхсем мелиораци тытăмĕ сĕнĕ мĕнле пăхаççĕ?

– Кашни ял хуçалăх культуринех шăварса тăраймăн, анчах тупăшлăрахисемшĕн сак меслет ытлашши мар. Сăмахран, сĕр улмипе пахча сĕмĕçшĕн. Хуçалăхсем шăвармалли техника туянаççĕ. Ку енпе патшалăх малтан тăкакан 30 процентне сапаштарнă пулсан, пĕлтĕртенпе – 50 процентне. Ку сĕç те мар – укшана тепĕр виçĕ сұллăха та уйăрнă.

– Сĕре таран сухаламасăр вăрлăх акас меслет пирĕн республикăшăн мĕнлерехши?

– Ку меслетпе Елчĕк тата ытти хăшпĕр района усă кураççĕ. Республикăшăн сĕнĕлĕх мар. Хуçалăхсене ирĕксĕрлесе сак меслет сĕне куçараймăн. Сав вăхăтрах ресурсене перекетлемеллине пирĕн аяланмалла. Сĕре таран сухаламасăр акни типĕ санталăкра нўреке упрама май парать. Унпа усă кураç пулсан гербицидсемпе ытларах ёслеме тивет. Сав вăхăтрах Муркаш, Етĕрне районĕсенче тухăса хими им-самĕсĕрех ўстерекенсем те пур. Сĕрпў, Вăрнар районĕсенче вăрлăха тўрех сухаламан сĕре акаççĕ. Ку меслетпе ёслесен пусă саврăнăшне улăштарса тăмалла.

– Ял хуçалăхĕнче кăçал инвестицин сĕнĕ проекчĕсем пулĕç-и?

– Паллах. Патăрьел районĕнчи "Красное знамя" хуçалăхра ферма тăваççĕ. "Батыревский" пĕрлешўре те сĕнĕ ёс пурнăсланать. Грант сĕнсе илнисен проекчĕсем хута кайĕç. "Юрма" агрохолдинга, "Атлашевская" чăх-чĕп фабрикинче пуçаннă ёссем малалла пыраççĕ, хушма цехсем йĕркеленеççĕ. Кăçал Сĕрпў районĕнче пысăк сĕт-су ферми тăвасшăн.

Ирина НИКИТИНА.

Сергей ЖУРАВЛЕВ сăн ўкерчĕкĕ.

КĖСКЕН

2388 сĕмьене сĕрпе тивĕстернĕ

Сĕр лаптăкĕ илес текен нумай ачаллă 4435 сĕмье паян хуласемпе районсенче черетре тăрат.

Республикара виçĕ тата ытларах ачаллă сĕмьесене сĕрпе тўлевсĕр тивĕçтермелли сакун вăя кĕнеренпе ятарлă сертификата вырăнти муниципалитетсенче 2388 сĕмьене панă. Вĕсенчен 1503-шĕ илнĕ лаптăкра сурт-йĕр лартасшăн. 356-шĕ уйри сĕрпе килти хушма хуçалăха аталантарма усă кураçшăн. 484 сĕмье хушма хуçалăха ял хушинче уйăрнă сĕр сĕнче пурнăсласшăн. 45 сĕмье уйăрса панă лаптăкра дача йĕркелешĕн.

Пĕтĕмпе нумай ачаллă сĕмьесене 266,7 гектар сĕр панă. 3043 лаптăка (347 гектар) уйăрса пама хатĕрлесе ситернĕ.

СЫРĂНТАРУ-2014

КАПКАН

ТĂВАН АТĂЛ

«Тăван Атăл»,
«Капкан» сырăнсан
тунсăхламăн,
тусăм, нихăçан!

Индекс	Кăларамсем	Сырăнтару хакĕ
11529	Тăван Атăл	319-08
24608	Капкан	185-04

Ял хёраямё

Асрах иртнё кун-сул

Аслә шул хысқан Крымсарайкари ватам шулта ёслеме тёр килчә мана. Ашшә-амашән пухавё умён кунта вёрентенсем спектакль лартасси йәлана кёнәччә. Пёррехинче Петр Осипован «Пирён пурнас хәтләхра» пьесаһа сцена сине кәлартамар. Эпә Улай рольне кәлартамар. Ҙавна май Ҙак ят ҘылҘанчә ман сума. Шул ачисем те «Улай» тесе чёнәтчә. Хушма ят сур султан сәс хәпрә. Спектакльсене чәваш чәлхи вёрентененё Валентина Семенова лартма хәтәрлетчә. Ҙав тери тәрәшуллә учительчә вәл.

Унтанпа вәхәт самаях иртрә. Пёррехинче Валентина Алексеевна Эләкри автовокзалта тәл пултәм. Ун сичнен тәпләнрех ыйтса пәлме тәллөв тытрам. Вәл Муркаш районенчи Кивё Матяк яләнче, сакәр ачаллә Ҙемьере кун сүти курнә. Япти пусламаш шула Хисеп хучәпе вёренсе пётерсен пәлөвне малалла ЙүсҘаксинчи шулта тәсна. Асаплә вәрсә сүлөсем халә те унан асәнчен тухмаҘсә. 8-10-мәш классенче ас пухнашан ашшә-амашё укҘа тәленё ун чухне.

Пултаруллә хёр аттестат илсенех Чәваш патшаләх педагогика институтне

В. Семенова

вёренме кёнә. УкҘа тәлөшпә аһа аппашё чылай пулашнә. Паллах, хай те тәрәшнә.

Алла диплом илсен Валентина Алексеевна Етёрне районенчи Советски ялне ёслеме янә. Шул директорё сөннипе вәл драма кружокё йёркеленё. Вёрентенсен йышёнче чәвашсемсёр пусне еврей, грузин, вырәс сыннисем те пулнә.

Эләк район каччипе Семен Семеновпа пёрлешнә хысқан Крымсарайкари ватам шулта ёслеме пусланә. Кунта та драма кружокё йёркеленё вәл. Унсәр пусне пёр вәхәт районти чәваш чәлхи учительсен пёрлешёвне ертсе пынә. Вёренү пүлөмё те унан ытисенчен илемөпе, хәтләхөпе уйрәлса тәнә. Ахальтен мар ёнтё аһа хай вәхәтөнче РСФСР Ҙут ёс министрстви «Учитель-методист» ятне панә. Ял-йыш та хисепленё, ял Канашён депутатне суйланә.

Валентина Семенова 24 сул тивёслә канура ёнтё. Мәшәрөпе вёсем виҘё ача суратса үстернө. Пурте Ҙемьеллә, кил-суртлә. Семеновсен йәхне паян 4 мәнукё тәсәт. Валентина Алексеевна канма вәхәт сук: чирлө мәшәрне 17 сул пәхәт вәл. ХаҘат-журнал, илемлө литература вулама та вәхәт тупат. Сакәр теҘеткерен иртнө пулсан та ал ёсёсёр пурәнаймасть, хай ситёнтерекен чечексемпе те киленет. Ёстешёсемпе, вёренкенёсемпе яланах тачә сыхәнур пулнә аһа вай парат, кулленхи пурнәсра савәнәс күрет.

Владимир ЕГОРОВ.
Эләк районё.

ЁсҘпе юрә юнашар

Ял хёраямё ёсҘре сәс мар, сцена сичне те маттур пулнине хам курса ёнентём. Патәрел районенчи Нәрваш Шәхалёнче пурәнәкан Светлана Николаева хайён пултаруләх каҘне ирттерчә. Информаципе культура центрөн сцени сине тёрлө юрәпа тухрө вәл. Ял-йыш аһа тәвәллән алә сүпса саламларё. Унан уҘа сасси пурне те тыткәнларё.

Пултаруллә Ҙемье

Ача чухнех юрлама юратнә Светлана Алексеевна. «Тёкёр умне тәрәттәм та пёрпёр юрә шәрәнтәттәм. Каярах, шула сүреме пусласан, ман сасса Светлана Фролова вёрентенен асәрхарё. Вәл тәрәшнине мён чухлө концерта хутшәнман пулө!» – аса илет иртнине Светлана Николаева.

Ытларах халәх юррисене кәмәллат хёраям. «Вёсенче халәх чунё, кәмәлө уранат, – тет вәл. – Юрланәсемён юрлас килет». Хай каланә тәрәх – хуйха-суйха та унпах пусарат, савәнәсра та юрәпах пайлат. Ёне сунә вәхәтра та, сүм сүмланә чухне те юратнә йёркесене шәрәнтәрәт. Ахальтен мар икё ывәлөпе пёр хёрё амашё пекех юрлама кәмәлласә. Ҙак юрату Ҙемьере сәпка юрринченех пырат. Аслә хёрё Люда Шупашкарти культура институтне пётёрнө. Кёсөн ывәлө Юра амашё пекех час-часах сцена сине тухат. Пултаруләх каҘенче те сывәх сыннине темиҘе юрә парнелерё.

Светлана Алексеевна информаципе культура центрё сүмөнче йёркеленнө «Утмәл турат» тата «Асамат кёперё» ансамбльсене сүрет. Япти пёр концертран та юлмасть. Унсәр пусне вәл – район тата республика конкурсёсен лауреачё. Ҙитес вәхәтра «Ҙёнә сасәсем» республика конкурсне хутшәнмаллине пёлтерчә.

Культура сүртөнче тирпөйлүсёре вай хурат вәл. Сцена сине тухсан вара артистран пёрре те кая мар: си-пусё те илемлө, сасси те янәрәвлә. Юрлас тәлөшпә хәш-пёр эстрада сәлтәрәнчен те ирттерет. Си-пусё тенёрен сакна каламалла: хушпу, тухья, тевет, май сыххи хәех асталат. «Вёсене Надежда Раськинәран тума вёрентём. Каярахпа ансамбле сүрекен хёрсене хәнәхартәм. Халё эфир чәваш си-пусёпе сцена сине тухатпәр», – кәмәллән калаҘат Светлана.

Ку хёраям юрласа анчах пурәнәт тейё хәш-пёр вулакан. Ҙук, вёсен хушма хуҘаләх та, 3 гектара яхән сёр те пур. Пурнәсра аталантарас тесе маларах мәшәрөпе

С. Николаева кёсөн ывәлөпе

60 сысна тытнә вёсем, сирөп кил-сурт савәрнә, ачисене ура сине тәрәтнә. Вьлях-чёрлөх валли нумай сул үсөкөн курәк, сөвок сухан, кишёр, сёр улми ситёнтересчә. Паллах, пысәк ёсене тума ашшә-амашне ачисем те пулашасчә.

Пур – пёрле, сук – сурмалла

Светлана Алексеевна йәмәкё чирлесе вилнө хысқан икё хёрё тәләх юлнә. Вёсене ача суртне парас темен Николаевсем, хайсен хуттине илнө. Ксюшәпа Женя халё иккёмөш сул туслә Ҙемьере пурәнәсчә. Светлана аппашөпе Валерий йыснәшө вёсемшён ашшә-амашё вырәнөнче. Пёр тәвансем маларах тату пурәннәран хёр пёрчисене Ҙемьене хәнәхма кәткәс пулман. Ҙапах та амашне час-час аса илнө вёсем. Ҙывәх сынна епле-ха манән?!

Ксюшәпа Женя хайсен ачисем пекех сывәх. Икё сыпәкри йәмәкөсене кёсөн Николаевсем те килөштөресчә. Унта-кунта каймалла пулсан вёсене пёрле илесчә, тутлә апат-симёсе пёрле пайласчә.

Светлана Алексеевна Валерий Петровичән тәпрөнчөкөсем йәваран вёсөсе

тухса саланнә. Иккөшө Ҙемьеленнө, пёр мәнук ситёнет. Кёсөн ывәлө Чәваш патшаләх университетөнче вёренет. Ялта тивёслө ёс сукран кил хуҘи те Мускава ёслеме сүрет. Кермен пек аслә суртра Светлана икё хёрөпе сәс юлат. «Юрат вёсем пур, – тет хёраям. – КалаҘма та сын кирлө-сөке. Кил – тёрөшре те пулашасчә. Урокөсене пёрле хәтәрленесчә». Шулта иртөкөн ашшә-амашөн пухәвне яланах сүрет вәл. Хёр ачасем вёренүре ёлкөрсө пыни, вёрентенсем вёсене мухтани савәнтарат аһа. Акә Женя сценкәсем лартма хутшәнәт, Ксюша вара юрлама-ташлама кәмәллат. Эппин пёр тәвансем те сцена өннех туртәнни куҘ кёрет. Малашне вёсем те Светлана аппашө пек халәх хайсен асталәхөпе савәнтарасса шанас килет.

Пултаруләх каҘне пухәннә ял-йыша Светлана Николаева чун-чөререн тав турё. «Кун пек лайәх концерт тахсанах курманчөхә», – терё ял халәхө. Ара, юрәсра пёрле халәх юррисене шәрәнтәрчө вәл, унпа пёрле савәнчө, хавхаланчө.

Кәларәма Валентина ПЕТРОВА хәтәрленө.

ЧӘВАШ НАЦИ ТЕЛЕКУРАВЕН ЭРНЕЛӨХ ПРОГРАММИ

Тунти кун, су уйәхөн 19-мөшө
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
18.45 «ЫЛТАН СҮПСЕРЕН» (6+)
19.00 «СЁР ТИВЛӨЧЁ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «КАЧЕСТВО» (12+)
20.30 «ОТКРЫТЫЙ РЕГИОН» (12+)
23.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
23.15 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
23.30 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
23.45 «КАЧЕСТВО» (12+)

Ытлари кун, су уйәхөн 20-мөшө
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
6.15 «ЧӘВАШ ХАЛАХ ЮМАХӨСЕМ» (0+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
18.45 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
19.00 «ЯШ ЧУХ, ҘАМРАК ЧУХ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
20.00 «ПРАВОВОЕ ПОЛЕ» (12+)
20.30 «БИЗНЕС СРЕДА» (12+)
23.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
23.15 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
23.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
00.00 «ПРАВОВОЕ ПОЛЕ» (12+)

Юн кун, су уйәхөн 21-мөшө
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
6.15 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
18.45 «ИЛЕМПИ УРОКӨСЕМ» (0+)
19.00 «КИП АШШИ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ СВЯЗЬ» (12+)
20.30 «ОДИН ДЕНЬ С ПРОФЕССИОНАЛОМ» (12+)
23.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
23.15 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
23.30 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
23.45 «ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ СВЯЗЬ» (12+)

Кёснерни кун, су уйәхөн 22-мөшө
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
6.15 «ЧӘВАШ ХАЛАХ ЮМАХӨСЕМ» (12+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
18.45 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
19.00 «АВАН-И» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
20.00 «ЗНАКОМЫЕ ЛИЦА» (12+)
20.30 «ТОЧКА НЕВОЗВРАТА» (12+)
20.45 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ» (12+)
23.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
23.15 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
23.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
00.00 «ЗНАКОМЫЕ ЛИЦА» (12+)

Эрне кун, су уйәхөн 23-мөшө
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
6.15 «ТӨПЛӨ КАЛАСУ» (12+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
18.45 «ИЛЕМПИ УРОКӨСЕМ» (0+)
19.00 «ЭХ, ЮРРАМ, ЯНӘРА» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «БУХТЫ БАРАХТЫ» (6+)
20.30 «НАОБУМ» (12+)
23.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
23.15 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
23.30 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
00.00 «НАОБУМ» (12+)

Шәмәт кун, су уйәхөн 24-мөшө
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИ КӘЛАРАМЁ
6.15 «ИЛЕМПИ УРОКӨСЕМ» (0+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
9.00 «НАШ КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛ» (12+)
9.30 «БУХТЫ БАРАХТЫ» (6+)
10.00 «ПОПУГАЙЛА ХЁРАРАМ». ЧӘВАШЛА КУҘАРНА ФИЛЬМ (12+)
17.00 «КАЧЕСТВО» (12+)
17.30 «ПРАВОВОЕ ПОЛЕ» (12+)
18.00 «ОДИН ДЕНЬ С ПРОФЕССИОНАЛОМ» (12+)
18.30 «ОТКРЫТЫЙ РЕГИОН» (12+)
19.30 «ЮРАСЕН ЮРРИ» КОНЦЕРТ (6+)

Вырсарни кун, су уйәхөн 25-мөшө
9.00 «НАШ КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛ» (12+)
9.30 «ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ СВЯЗЬ» (12+)
10.00 «ПӘРУ СҮЛТАЛАКЁ». ЧӘВАШЛА КУҘАРНА ФИЛЬМ (12+)
17.00 «ДУХОВНАЯ ЖИЗНЬ»
18.00 «НАОБУМ» (12+)
18.30 «ЯШ ЧУХ, ҘАМРАК ЧУХ» (12+)
19.00 «ЭХ, ЮРРАМ, ЯНӘРА» (12+)
19.30 «БУХТЫ БАРАХТЫ» (6+)
20.00 «ПРИГОВОРЕННЫЕ. КАПКАН ДЛЯ ГРУППЫ «АЛЬФА». ФИЛЬМ А. СЛАДКОВА (16+)

